06/06/2022

Κατίνα Παξινού: Η αξεπέραστη παγκόσμια ιέρεια, του θεάτρου και του κινηματογράφου μας!

/ Παιδεία και Πολιτισμός

Γράφει ο Πάνος Ν. Αβραμόπουλος

Σαν φωτεινό μετέωρο εμφανίστηκε στην καλλιτεχνική σκηνή του πρώτου μισού του 20ου αιώνα στην Ελλάδα, η μοναδική Κατίνα Παξινού, για να πραγματοποιήσει μια εκτυφλωτική – ονειρική στην κυριολεξία-καλλιτεχνική καριέρα, να δώσει σαν αστραπή το πολιτισμικό μας πεδίο, να διακριθεί παγκοσμίως θεατρικά και κινηματογραφικά, με ανεξάλειπτα αποτυπώματα στο Χόλυγουντ, να αποσπάσει στα 1944 το βαρύτιμο Βραβείο Όσκαρ, για την συγκλονιστική ερμηνεία της στην ταινία του

Σαμ Γούντ, «Για ποιόν κτυπά η καμπάνα» και να αναγορευθεί από την αδέκαστη ιστορική μοίρα, ως κορυφαία Ελληνίδα ηθοποιός του 20-ου αιώνα !

Αυτή η ιέρεια του θεάτρου μας, που με το αξεπέραστο δραματικό της κύτταρο, συγκλόνισε την Ελλάδα καλλιτεχνικά και της προσέδωσε με το δυσθεώρητο καλλιτεχνικό της ανάστημα, διεθνές κύρος !

Γεννημένη στις 27 Δεκεμβρίου του 1900 στον Πειραιά, μέσα στην ηθική θαλπωρή μιας μεγαλοαστικής οικογένειας, με πατέρα τον αλευροβιομήχανο Βασίλη Κωνσταντόπουλο, που τις παρείχε πλουσιοπάραχα όλες
τις εκπαιδευτικές ανέσεις και δυνατότητες μιας μεγαλοαστικής οικογένειας, δεν θα μπορούσε παρά να σφυρηλατήσει η νεαρή Αικατερίνη, ένα επίζηλο και πολυεδρικό πολιτισμικό υπόβαθρο. Μάλιστα μετά τις εγκύκλιες γυμνασιακές της σπουδές και έχοντας υψιπετές όραμα στον καλλιτεχνικό ορίζοντα για να γίνει μια μεγάλη αρτίστα, πηγαίνει να σπουδάσει μουσική και κλασικό τραγούδι στο Ωδείο της Γενεύης, αλλά και
σε ανάλογες υψηλής περιωπής σχολές του Βερολίνου και της Βιέννης.

Εν παραλλήλω έτσι με το σπάνιο λυρικό κύτταρο που διέθετε και τον προικισμένο σωματότυπο, προδιέγραφε την καταλυτική της επέλαση στην
καλλιτεχνική και πολιτισμική μας σκηνή. Πρόβα τζενεράλε στο λυρικό μελόδραμα η μεγάλη Κατίνα Παξινού, θα πραγματο-ποιήσει πρωταγωνιστικά, από την θεατρική έπαλξη του περίφημου – με τεράστια προσφο-ρά στα θεατρικά και πολιτισμικά μας δρώμενα – Δημοτικού Θεάτρου Πειραιά στα 1920 και στην όπερα «Αδελφή Βεατρίκη», του μεγάλου μας μουσουργού Δημήτρη Μητρόπουλου.

Εμβόλιμα είχε ωστόσο εμφιλοχωρήσει και ο έρωτας στη ζωή της, έχοντας παντρευτεί τον βιομήχανο Γιάννη Παξινό, με τον οποίο απέκτησαν δυο κόρες, από τις οποίες μοίρα τραγική η μία έφυγε νεότατη από την ζωή. Η αγωνιώδης ωστόσο προσπάθεια της ελπιδοφόρας Κατίνας Παξινού, να εδραιωθεί στο λυρικό μελόδραμα, με λαμπρές μάλιστα για την εποχή της σπουδές, δεν θα ευοδωθεί και έτσι κάνει στροφή στην πρόζα. Πραγματοποιεί την πρωτόλεια εμφάνισή της το 1929, συμμετέχοντας στην παράσταση του Ανρί Μπατάιγ «Γυμνή γυναίκα», συνιστώντας μέλος του θιάσου της κραταιάς Μαρίκας Κοτοπούλη.

Αλλά η απαρχή των ερμηνειών της στο πεδίο της πρόζας στον θίασο της Κοτοπούλη, συνδυάζεται και με ένα άλλο γεγονός, που θα αποβεί καθοριστικό τόσο για την καλλιτεχνική της απογείωση, όσο και για την προσωπική της ευτυχία. Γνωρίζει και ερωτεύεται στον θίασο, τον λαμπρό μας θεατράνθρωπο και διανοούμενο Αλέξη Μινωτή, τον οποίο και παντρεύεται και αφού χωρίσει τον Γιάννη Παξινό, του οποίου όμως θα διατηρήσει το όνομα. Έκτοτε θα συμπορευτούν πέρα από την ζωή και θεατρικά και συζεύγοντας τις τεράστιες καλλιτεχνικές τους αρετές και δυνάμεις, θα αποτελέσουν το μεγαλύτερο καλλιτεχνικό δίδυμο της σύγχρονης Ελλάδας.

Στα 1931 η Κατίνα Παξινού με τον πυγμαλλίωνά της Αλέξη Μινωτή, επιχειρούν μια θεατρική συνεργασία, με τον Συνεταιριστικό Θίασο του Αιμίλιου Βεάκη, ο οποίος με υψηλό πολιτισμικό κύρος έπαιζε μεγάλες παραστάσεις του διεθνούς δραματολογίου. Με χαρακτηριστικότερες τις : «Ο πατέρας» του Αύγουστου Στρίνμπεργκ, «Ο θείος Βάνιας» του Άντον Τσέχωφ, «Πόθοι κάτω από τις λεύκες» κ.α.

Την περίοδο 1932 – 1940 η μεγάλη μούσα του ελληνικού θεάτρου ερμηνεύει κορυφαίους ρόλους στο Εθνικό Θέατρο, με το οποίο έχει εγκαινιάσει καλλιτεχνική συνεργασία και με το άφθαστο δραματικό της τάλαντο, εξακοντίζεται το καλλιτεχνικό της κύρος, όχι μόνο στην Ελλάδα, μα και στο εξωτερικό.

Στο εξωτερικό υποδύεται στην ομώνυμη μνημειώδη παράσταση του Εθνικού, «Ηλέκτρα» του Σοφοκλή, την κεντρική ηρωίδα και προξενεί στην κυριολεξία πανδαιμόνιο, όπου εμφανίζεται. Στο ίδιο μήκος επιτυχίας και οι αξεπέραστες ερμηνείες της, ως Γερτρούδη στον «Άμλετ» του Σαίξπηρ και ως κυρία Άλβινγκ στους «Βρικόλα-κες» του Ερρίκου Ίψεν. Στα χρόνια του μεσοπολέμου, η μεγάλη Κατίνα Παξινού, ακαταδάμαστο πνεύμα,
καλλιτεχνικά καθώς είναι, φεύγει για την Αμερική, όπου σύντομα εδραιώνεται στο Μπρόντγουει και υποδύεται με το μοναδικό της λυρικό κύτταρο, δυσβάσταχτους ρόλους, που την καταξιώνουν παγκοσμίως. Είναι οι

μεγάλες ώρες, αυτής της αξεπέραστης ελληνίδας – ντίβας !

Θα επανακάμψει στην Ελλάδα, στα 1950, εμφανιζόμενη ξανά στο Εθνικό Θέατρο, από κοινού με τον Μινωτή, ενώ πραγματοποιούν και περιοδείες στην Ευρώπη και την Αμερική. Στην Νέα Υόρκη ξαναπαίζει στο έργο «Το σπίτι της Μπερνάντα Άλμπα» του Φρειδερίκο Γκαρθία Λόρκα, σπουδαία παράσταση, την οποία ξαναπαίζει στο Θέατρο Κοτοπούλη, στην Αθήνα.

Από το 1957 και εντεύθεν η μεγάλη Κατίνα Παξινού, βρίσκει μόνιμη θεατρική στέγη στο Εθνικό, υποδυόμενη ρόλους του αρχαίου θεάτρου, αλλά και του διεθνούς δραματολογίου. Με χαρακτηριστικότερες συμμετοχές της στις παραστάσεις, «Μήδεια», «Εκάβη», «Βάκχες», «Φοίνισσες» του Ευριπίδη, «Η επίσκεψις της γηραιάς κυρίας» του Ντίρενματ, «Η τρελή του Σαγιό» του Ζαν Ζιροντού, «Ο πατέρας» του Στρίντμπεργκ, «Μάκβεθ» του Σαίξπηρ, «Το ταξίδι της μακράς μέρας μέσα στην νύχτα» του Ο΄ Νήλ κ.α.

Το αξεπέραστο καλλιτεχνικό μας δίδυμο Παξινού – Μινωτής, θα συνεχίσει την καταλυτική του επέλαση και στα 1968 συγκροτούν θεατρικό σχήμα, που εμφανίζεται στο Θέατρο «Αυλαία» της νύμφης του Βορρά, αλλά και στο θέατρο «Διάνα» στην Ιπποκράτους στην Αθήνα. Ακόμα στο κινηματοθέατρο «Σινεάκ», που αργότερα θα λάβει το όνομά της σε θέατρο «Κατίνα Παξινού», πρωταγωνιστεί στις παραστάσεις «Οι βρικόλακες» του Ίψεν, «Η
Ήρα και το παγώνι» του Σόν Ο΄Κέιζι, «Ματωμένος γάμος» του Λόρκα κ.α. Το διάστημα 1971-72, παίζει την ακροτελεύτια μεγάλη της επιτυχία, «Μάνα Κουράγιο», του Μπέρτολντ Μπρέχτ.

Αλλά εξίσου αξεπέραστη δραματικά με το θέατρο, ήταν η μεγάλη μας ντίβα και στην μεγάλη οθόνη, όπου μέσα από την μεγάλη της εκλεκτικότητα και εκεί μας χάρισε ερμηνείες, ασύλληπτου δραματικού ήθους. Μόλις 11 είναι
οι ταινίες στις οποίες συμμετείχε, αλλά συνιστούν μνημεία υποκριτικής ερμηνείας, μια εκ των οποίων θα τις χαρίσει τον παγκόσμιο κότινο αριστείας για έναν ηθοποιό, ήτοι το επίζηλο Βραβείο

Όσκαρ. Σε αυτό το πεδίο
συνεργάστηκε με κορυφαίους ηθοποιούς και σκηνοθέτες και μας χάρισε τα αριστουργήματά της.

Συνεργάστηκε έτσι με τον Λουκίνο Βισκόντι το 1960, στην ταινία «Ο Ρόκο και τα αδέλφια του», παίζοντας μαζί με τον Αλαίν Ντελόν – ένας από τους κινηματογραφικούς γιούς της – τον Όρσον Γουέλς το 1955 στην ταινία «Ο κύριος

Αρκάντιν» και βεβαίως στην επική ταινία «Για ποιόν κτυπά η καμπάνα» του Σάμ Γούντ, για την οποία απέσπασε το 1944, το χρυσό αγαλματίδιο του Β γυναικείου ρόλου. Στην ταινία, η έξοχη Κατίνα Παξινού, υποδύετο μια ηρωική αντάρτισσα του ισπανικού εμφυλίου πολέμου, που μπορούσε να αναλύει το μέλλον.

Αλλά ένα ακόμα μεγάλο βραβείο θα λάβει το 1949, το Βραβείο Κοκτό στο Φεστιβάλ Μπιαρίτς, για την συγκλονιστική υποκριτική της, στην ταινία «Το πένθος ταιριάζει στην Ηλέκτρα», του Ντάντλεϊ Νίκολς.

Στην Ελλάδα η Κατίνα Παξινού, συμμετείχε σε μια μόνον ταινία, ήτοι «Το νησί της Αφροδίτης» του Γιώργου Σκαλενάκη, που εδράζονταν στο ομώνυμο θεατρικό έργο του Αλέξη Πάρνη.

Ο εμπνευσμένος Αλέκος Σακελλάριος είχε επιλέξει την μεγάλη Κατίνα Παξινού, για να υποδυθεί τον ρόλο της θείας Καλλιόπης, στην ομώνυμη ταινία του «Η θεία από το Σικάγο», πάραυτα αντετάσσετο ο Φιλοποίμην Φίνος, εκτιμώντας ότι η ταινία δεν θα είχε επιτυχία, δοθέντος ότι το κοινό είχε γνωρίσει την Κατίνα Παξινού, από τους δραματουργικούς ρόλους της στην Επίδαυρο και όχι σε ελαφρότερα έργα του κινηματογράφου.

Ένα ακόμα πεδίο στο οποίο άθλησε η αξεπέραστη ντίβα μας, ήταν οι θεατρικές μεταφράσεις, όπου και μετέφρασε έργα του Ευγένιου Ο΄Νήλ, ενώ συνάμα έγραψε ούσα πολυδύναμο καλλιτεχνικό όν και την μουσική, για την παράσταση «Οιδίπους Τύραννος» του Σοφοκλή, που ανέβασε το Εθνικό σε σκηνοθεσία του Φώτου Πολίτη το 1933 και σε σκηνοθεσία του Αλέξη Μινωτή το 1952.

Για την πολυεδρική προσφορά της στην δραματουργική τέχνη και τον πολιτισμό, η αξεπέραστη Κατίνα Παξινού, τιμήθηκε με τον Χρυσό Ανώτερο Ταξιάρχη του Γεωργίου Α΄, καθώς και με τον Ανώτερο Ταξιάρχη της Γερμανίας. Ακόμα τιμήθηκε

με το αριστείο του Αξιωματούχου Γραμμάτων και Τεχνών της Γαλλίας, όπως και με το Βραβείο «Ιζαμπέλα Ντ΄Εστέ».

Στις 22 Φεβρουαρίου του 1973, χτυπημένη ήδη από το 1969 από καλπάζουσας μορφή καρκίνο και σε ηλικία 72 ετών, η λαμπρή καλλιτεχνικά Κατίνα Παξινού, που στην υποκριτική της δονήθηκαν παγκοσμίως καρδιές, εκδήμησε από την ζωή, έχοντας διαγράψει μιας ασύλληπτης έκτασης παγκόσμια καλλιτεχνική πορεία, που στην κυριολεξία τα είχε όλα, περιλαμβανομένου και του Όσκαρ !

Το αλγεινό άγγελμα του θανάτου της, προξένησε ρίγη συγκίνησης, τόσο στην Ελλάδα, όσο και στο εξωτερικό. Ήταν αδιαμφισβήτητα αυτή η μούσα των τεχνών, η κορυφαία Ελληνίδα ηθοποιός, του 20-ου αιώνα. Πλαισιώνοντας άξια στο πάνθεον της παγκόσμιας δραματουργικής τέχνης, την μοναδική Μαρία Κάλλας. Και στην καλλιτεχνική μνήμη της, θα σεμνύνεται για πάντα όλη η Ελλάδα.

Φιλμογραφία «For Whom the Bell Tolls», ελλην. τίτλος: «Για Ποιον Χτυπά η Καμπάνα», του Σαμ Γουντ (1943), «Hostages», ελλην.τίτλος: «Πυρ!»,του Φρανκ Τατλ(1943) «Confidential Agent», ελλην.τίτλος: «Ο εμπρηστής»,του Χέρμαν Σάμλιν(1945) «Uncle Silas»,ελλην.τίτλος: «Η οργή του Θεού», του Τσαρλς Φρανκ (1947) «Mourning Becomes Electra», ελλην. τίτλος: «Το Πένθος Ταιριάζει στην Ηλέκτρα», του Ντάντλεϊ Νίκολς (1947) «Prince of Foxes»,ελλην.τίτλος: «Καίσαρ Βοργίας», του Χένρι Κινγκ (1949) «Confidential Report», ελλην. τίτλος: «Ο κύριος Αρκάντιν», του Όρσον Γουέλς(1955) «The miracle», ελλην.τίτλος: «Το θαύμα», του Έρβιν Ρέιπερ (1959) «Rocco e i suoi fratelli», ελλην.τίτλος: «Ο Ρόκο και τ' Αδέλφια του», του Λουκίνο Βισκόντι(1960) «Tante Zita», ελλην. τίτλος: «Πως γνώρισα τον έρωτα», του Ρομπέρ Ανρικό (1968) «Un ete Fauvage» του Μαρσέλ Καμί (1969) «Το νησί της Αφροδίτης», του Γιώργου Σκαλενάκη (1969)

*Ο Πάνος Ν. Αβραμόπουλος, είναι συγγραφέας www.panosavramopoulos.blogspot.gr